

ANNE BABA TUTUMLARI VE ÇOCUK YETİŞTİRME BİÇİMLERİ

**OKUL REHBER ÖĞRETMENİ
SERVET ENGİN GENÇBAY**

AİLE

Toplumun temel taşı olan aile toplumsal sorunların hem kaynağı hem de çözümleyicisidir.

Kişinin sosyalleşmesinde, insanlarla uyumlu ilişki geliştirmesinde, kendine güven duymasında vb... ya da asosyal, anti sosyal kişilik yapısına bürünmesinde, yalancı olmasında, uyumsuz ilişkiler vb... geliştirmesinde kısaca sosyal ya da bireysel anlamda kişilik oluşturmada aile etkin biçimde rol oynamaktadır.

AİLE

Her ailenin çocuk yetiştirme biçimi ve çocuklarına karşı olun davranışları ve tepkileri birbirinden farklıdır. Bu farklılıkları belli başlı konu başlıklarında inceleyecek olursak şu anne baba tutumlarının olduğu görülmektedir;

ÇOCUĞUNUZUN EGOİST SADECE
KENDİNİ DÜŞÜNEN BİRİ
OLMASINI İSTERSENİZ; ONA
EŞYALARINI PAYLAŞMAMAYI VE
BAŞKALARININ EŞYALARINI
İZİNSİZ KULLANMAYI ÖĞRETİN

ÇOCUĞUNUZUN SORUMSUZ
OLMASINI İSTERSENİZ;
YAPMASI GEREKENLERİ ONUN
YERİNE SİZ YAPIN VE SINIR
KOYMAYIN

ÇOCUĞUNUZU HIRÇIN, AGRESİF
VE DEĞER VERMEYEN BİRİ
OLMASINI İSTERSENİZ; SEVGİ
GÖSTERMEYİN, SIK SIK
CEZALANDIRIN VE
BAŞKALARININ YANINDA KÜÇÜK
DÜŞÜRÜN.

ANNE BABALAR BİRER HEYKELTRAŞ GİBİDİR; BAZEN YANLIŞ TEPKİ VE
DAVRANIŞLARI ÇOCUKTA KOCA BİR PROBLEME DÖNÜŞÜRKİ, ONU TEKRAR
DÜZELTMEK İÇİN SÜREKLİ DAHA FAZLA ÇABA SARFETMELERİ GEREKİR.

OTORİTER ANNE BABA TUTUMU

Çocuğa karşı belirli kalıplar içerisinde hareket eden ve çocuğun davranışlarını kısıtlayan zorlayıcı, baskıcı ve aşırı kontrolcü anne baba tutumudur. Çocuk serbest hareket etme ve özgür düşünceden uzak sadece anne babanın isteği doğrultusunda hareket eden bir yapıda yetiştirilmektedir. Çocuğun kurallara bağlı yetişmesi konusunda titiz ve kurallara uyulmadığı takdirde fiziksel istismara varacak kadar zorlayıcı ceza ve yaptırımlar içerisinde davranılmakta, ceza çocuğun uslu durdurduğunu düşünen bir kapsamda değerlendirilmektedir. Çocuğun kişiliği hiç sayılmaktadır

OTORİTER ANNE BABA TUTUMU

Bu anne baba tutumunun yol açacağı olumsuz kişilik özellikleri şu şekildedir;

- Kendine güven duygusunu yitirmiş stresli, tedirgin
- Sessiz çekingen ve başkalarının sözlerini etkisinde kolay kalabilen
- Aşağılık duygusunun geliştiği
- Kendi başına karar veremeyen
- Aşırı kırılabilir hassas hastalıklı

bir kişiliğe sahip olabileceği gibi tam tersi agresif ve isyankar bir kişiliğe de sahip olabilmektedir

SERBEST / GEVŞEK ANNE BABA TUTUMU

Bu tutum otoriter anne baba tutumunun tersine tamamen serbest ve çocuğa karşı, kural ve sorumlulukların önemsenmediği bir tarzda yetiştirme şeklinde özetlenmektedir. Çocuğa özgür bir ortam oluşturma düşüncesiyle hareket edilmektedir. Çocuğun olumlu yada olumsuz davranış ve tutumlarına karşı her zaman onaylayıcı bir yapıda büyütölmektedir. Buda kişinin doğru ve yanlışları ayırt edememesine ve kurallarla karşılaştığında sosyal uyum olarak sorunlarla karşılaşmasına neden olmaktadır.

Çocuk aile merkezinde olarak kabul edilmekte ve onu mutlu etmek için ebeveynler her türlü fedakârlık ve çabayı göstermektedirler. Çocuğun dengesiz bir ortam içinde abartılmış bir sevgi gösterisi içinde büyüyor olması, onun doyumsuz bir birey olmasına zemin hazırlar. bu tutumla yetiştirilen bireyler ailelerinde tek çocuk yada tek kız/erkek çocuk olma durumu yüksektir

SERBEST / GEVŞEK ANNE BABA TUTUMU

Bu anne baba tutumunun yol açacağı olumsuz kişilik özellikleri şu şekildedir;

- Şımarık ve her istediğinin yapılmasını isteyen
- Kural ve yaptırımlarla karşılaştığında hayal kırıklığına uğrayan ya da asi tavırlar sergileyen
- Sosyalleşme sorunu yaşayan ve toplum içerisinde sürekli olay ve durumların kendi çevresinde döndüğünü zanneden
- Bencil, sorumsuz ve doyumsuz
- Kendisine hizmet edilmesini bekleyen bir yapıya sebep olmaktadır.

DENGESİZ VE KARARSIZ ANNE BABA TUTUMU

Çocuğa karşı anne ve babanın farklı tutum ve davranışlarda bulunması veya sergilenen tutum ve davranışlarda tutarsız davranılması şeklinde özetlenmektedir.

Anne-babanın çocuğun yanında “çocuk konusunda” birbirlerini eleştirmeleri, birinin olumlu yaklaşmasına, diğerinin olumsuz tutum sergilemesi ya da taraflardan birinin çocuğu kayırması çok sıklıkla rastlanılan terbiye yanlışlıklarındandır.

DENGESİZ VE KARARSIZ ANNE BABA TUTUMU

Çocuğun davranış hatalarını kimi zaman hoş karşılayan kimi zamanda tam tersi şekilde tepkilerle çocuğun doğru ve yanlış davranışları kavrayamamasına sebep olmaktadır.

Kız ve erkek çocuklar arasında ayırım yapılması ve farklı davranılması yada öz ve üvey kardeşler arasında farklı tepkiler gösterilmesi de bu tutum içerisinde değerlendirilmektedir.

DENGESİZ VE KARARSIZ ANNE BABA TUTUMU

Bu anne baba tutumunun yol açacağı olumsuz kişilik özellikleri şu şekildedir;

- İnsanlara karşı güvensiz
- Nerede ne şekilde davranacağını bilmeyen, tutarsız davranışlar sergileyen
- Çocuk kendini kanıtlamak ve dikkatleri üzerine çekmek için sinirli; ürkek, yumuşak huylu, ılımlı söz dinleyen bir çocuk olmak yada kendi benliğini ve bağımsızlığını göstermek için kavgacı, asabi, çabuk kırılıp öfkelenen, tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir.
- Karar vermekte güçlük yaşayan, kararlarından çabuk dönen bir kişilik içerisinde de bulunabilir.

Çocuk yaşıta edinilmeyen sorumluluk davranışı; bir ömür boyu insanın yakasını bırakmayacak bir parazit gibidir. Sorumsuzluk; iş hayatını, aile hayatını, insanlar arası ilişkileri etkileyen ciddi bir olgudur.

ÇOCUKLARINA SORUMLULUK VERMEKTEN KAÇINAN EBEVEYNLER EN BÜYÜK ZARARI ÇOCUKLARINA VERMEKTEDİR.

AŞIRI KORUYUCU ANNE BABA TUTUMU

AŞırı koruyucu ve abartılmış sevgiyle bŸyŸyen, ocuk adına kararlar alıp uygulayan, ihtiyaç ve gereksinimlerini karŐılamada çocuğa fırsat vermeden karŐılama durumuna giden, çok fazla kontrol ve ōzenin gŸsterildiĐi bir anne baba tutumu sŸz konusudur. Kontrol dıŐına çıkan ve davranış hataları yapan çocuğa karşı ceza ve yaptırım vermekten çok onun hatalarını giderme ve kapatma eğilimi gŸrŸlmektedir.

Bu tutum ile bŸyŸtŸlen çocuklar akranlarına gŸre daha geç gelişim gŸstermektedirler. Aileden uzak ve onlarsız yapamayan bir kişiliğe sahiptir ocuk. Toplum içerisinde hareket etme ve davranıŐlarında ekingendir.

AŞIRI KORUYUCU ANNE BABA TUTUMU

Bu tutum ile büyütülen çocuklarda görülen özellikler şunlardır;

- Aileye aşırı bağımlı ve onlardan uzak yaşayamayan ve ayrı kaldığında anksiyete yada depresif bir hal görülen
- Özgüveni gelişmemiş ve sosyalleşmeden uzak
- Atılım ve başarıma gücünden yoksun
- Tek başına karar alamayan bir kişiliğe bürünmektedir.

ABD'de yapılan
araştırma, annenin
yakın ilgisinin, çocuğu
ilerleyen yaşlarda
uyuşturucu
kullanımından uzak
tuttuğunu gösterdi.

İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE BABA TUTUMU

Çocuğun varlığı ile yokluğunun fark edilmediği, sevgi ve ilginin az olduğu, çocukla yüzeysel ilişkilerin kurulduğu anne baba tutumudur. Bu tutumda disiplin zayıftır, fakat disiplinin zayıf olmasındaki ana etken anne babanın ilgisiz ve pasif tutumudur.

Çocuk anne babanın sevgi ve ilgisini çekmek için farklı davranışlar sergileyerek dikkatleri üzerine çekmeye çalışabilir. Bu durumlarda anne babanın tavrı sert ve sevgi ve ilgiden çok saygısız bir biçimde olmaktadır. Fakat çocuk tarafından ailenin vermiş olduğu ceza ya da olumsuz tepkiler çocuk tarafından farklı algılanmakta ve kendisiyle bir şekilde ilgilenildiği hissi oluşmaktadır

İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE BABA TUTUMU

Çocuk ev içerisinde ailenin göstermediği ilgi ve şefkati dışarıda arama eğilimi içerisinde de olabilmektedir. Arkadaş gruplarına aşırı bağlılık, evden kaçma, yaşça büyük kişilerin istismarına maruz kalma bu tip aile çocuklarında görülebilen bu tutumun etkileridir.

Anne babada çocuklarına karşı göstermediği bu sevgiyi yıllar sonra “onlara gösteremedim torunlarıma göstereyim” diyerek torunlara karşı aşırı sevgi ve şımartma ile onlar üzerinde de olumsuz etki gösterebilmektedir.

İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE BABA TUTUMU

Bu tutumun bireyin kişilik gelişimi üzerindeki etkilere bakacak olursak;

- Duygularını agresif ve saldırgan bir biçimde gösteren ve suça yönelik bir kişiliğe sahip
 - Sosyal ilişkilerden uzak ve dost edinme problemi olan
 - Aile içi iletişim yetersizliğinden dolayı akranlarına göre dil gelişiminde gecikmelerin olduğu
 - Yaş ilerledikçe aile içi sorunların yaşandığı, aile ile irtibatın koptuğu, anne babaya karşı ilgisiz
 - Evden kaçma eğilimi gösteren
 - Yalnızlık hissini ağır bastığı
- Bir kişiliğe sahip olma ihtimali vardır.

MÜKEMMELİYETÇİ ANNE-BABALAR

- Çocuk hakkındaki tüm kararları "çocuğumu en iyi ben tanırım" anlayışıyla almak ve ondan sadece bu kararlara uymasını beklemek, **mutsuz, kendi yetenek ve ilgisine uygun bir meslekte çalışmayan**, bu nedenle kendiyile barışık olmayan bir insan yaratır.

Çocuğumuza hayatı, uygulamaya hazır bir reçete gibi sunamayız; ancak ona kendi yolunu belirleyebileceği bir harita verebiliriz.

- Bu Anne-babaları Memnun Etmek Oldukça Zordur,
- Çocuk Çırpındıkça Hep Daha Fazlasını İsterler
- Zamanla Çocuk Aşırı Kaygı, Stres, Tedirginlik, Hayal Kırıklığı Gibi Duyguları Yaşamaya Başlar.
- “Tırnak Yeme, Kekemelik, Alt Islatma, Yalan, Çalma, ...Gibi” Davranış Sorunlarıyla Kendini İfade Eder.

Anne ve babaların olumlu yönde **SAGLIKLI ÖZGÜVEN** geliştiren
çocuklara sahip olabilmeleri için;

- *Çevresi ile iletişim becerisini
 - *Kendini ifade edebilme becerisini
 - *Duygularını kontrol edebilme becerisini
- destekleyen ebeveynler olmaları önemlidir.

DEMOKRATİK ANNE BABA TUTUMU

Bu tutumda çocuktan sevgi ve ilgiyi esirgemeyen, çocuğa karşı hoşgörölü, onu bir birey olarak ele alan ve yaklaşan, destekleyici bir aile ortamı söz konusudur.

Çocuğun yaptığı hatalı davranışları ceza ve fiziksel şiddet yerine açıklayarak yanlışlarını anlatan, kuralların açık bir şekilde ifade edildiği ve kurallara uyulmadığı takdirde karşılaşılabilecek problemlerin belirtildiği, esnek davranışlar sergilenebilen bir disiplin söz konusudur. Çocuğa kendi tercihlerini yapabilme fırsatı tanınır ve ona yol gösterilir. Aile içerisinde anne babanın tutumları birbirlerini destekleyici niteliktedir. Çocuğa karşı tutarsız anne baba tutumları söz konusu değildir.

DEMOKRATİK ANNE BABA TUTUMU

Çocuk başarıları takdirle karşılanır, başarısızlıklarında eleştirici ve yargılayıcı tutum yerine yapılan hataların neler olduğu ve aynı hataların nasıl tekrarlanmayacağı belirtilir.

Bu tutumla yetişen birey;

- Sosyal, arkadaş canlısı
- Kendine güvenen
- Sorumluluk sahibi ve kurallara uyumlu
- Yeteneklerinin ve sınırlarının farkında olan
- Hoşgörü sahibi ve açık fikirli

Bir kişiliğe sahip olabilir.

DUYGULARINI İFADE ETME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN
işkinlikte iletişim kurma güçlüğü çektiğini
imsuz davranışlar geliştirdiğini
gudurum bozuklukları, ankiseyete, depresyon gibi psikolojik
atsızlıklara yatkın olabileceğini UNUTMAYIN!

PSK. DAN. YASER MERT

ÇOCUKLARINIZIN DUYGULARINI YASAMASINA İZİN VERİN

ANNE BABALARA TAVSİYELER

- 1- Çocuklarımıza öğüt vermek yerine onlara **ÖRNEK** olun.
- 2- Başarılarını değil **çabalarını takdir etmeye** çalışın. Çaba harcamayı öğrenirse başarı ardından gelecektir.
- 3- Kardeşleriyle yada başkaları ile **kıyaslamayın**.
- 4- Onun **düşüncelerine saygı gösterin** ve alınan kararlarda onunda fikrini alın

5- **Koşulsuz sevin** ve onunla ilgilenin.

6- **Her zaman çocuğunuzu onaylamayın** olumlu davranışlarını takdir edin olumsuz davranışlarını açıklayarak uyarın.

7- Çocuğunuz adına karar vermek yerine ona tercihler sunun ve kararı kendisinin vermesini sağlayın.

8- **Korkutarak, tehdit ederek** uslanmasını sağlama yada eğitme yolunu seçmeyin. Kısa süre işe yarasada uzun vadede işe yaramayacaktır.

9- Çocuğunuza zaman ayırın, onunla ders çalışın, onunla oyun oynayın.

10- Eşyalarını ve sevgisini paylaşmayı öğretin.

11- Çocukların kusurlarını, suçlarını alay ve hakaretle karşılamayın, her şeylerini tenkit etmeyin zira tenkit edilen çocuk çekingen olur

12- Gerektiğinden fazla paradan, yüklenemeyeceği sorumluluktan, aşırı kurallardan sakının.

13-Arkadaşlık ilişkilerini takip edin, arkadaşlarını suçlayıcı ifadeler yerine zararlı arkadaşlığın nelere yol açabileceğinden bahsedin.

14-Ders çalışırken ev içi, pazar içi için onu yerinden kaldırmayın.

15-Sürekli onu savunma ve koruma eğiliminden vazgeçin hata yapabileceğini fark edin, hatalarından dolayı başkalarını suçlamayın.

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİM

MUSTAFA KALENDER
PSİKOLOJİK DANIŞMAN & REHBER ÖĞRETMEN

REHBERLİK SERVİSİ